

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในทางพุทธศาสนาก็คือว่าการทำงานมีอาชีพเป็นการปฏิบัติคุณธรรมอย่างหนึ่งซึ่งเรียกว่า สัมมาอาชีวะหรือการเลี้ยงชีวิตชอบอันเป็นธรรมะข้อหนึ่ง ในมรรค 8 ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติเพื่อดับทุกข์ เพราะการทำงานมีอาชีพนำพาซึ่งราบไต่ที่จะช่วยในการครองชีพ คนที่มีงานทำทุกคนล้วนแต่ได้ค่าตอบแทนเป็นประโยชน์ต่อสังคมทั้งสิ้น เช่น ถ้ามีอาชีพ ครู ก็คือผู้ทำให้เยาวชนมีความรู้ความ- ประพฤติดี ถ้ามีอาชีพแพทย์ก็คือผู้รักษาโรคร้ายไข้เจ็บและช่วยชีวิตมนุษย์ แม้แต่อาชีพกรรมกรก็ เป็นที่ต้องการของสังคมอย่างมาก ถ้ากรรมกร พากันนัดหยุดงานสังคมก็จะเดือดร้อนกิจการอื่น ๆ ก็จะพลอยหยุดชะงักด้วย ชีวิตกับงานจึงเป็นสิ่งที่คู่กันเสมอมา

ในทางเศรษฐกิจก็อธิบายว่า การทำงานคือการเอาแรงงานออกใช้เพื่อหารายได้ในประการต่าง ๆ กัน มนุษย์มีทางใช้แรงงานของตนได้ 2 ทาง คือ โดยการเป็นผู้ผลิตหรือผู้- ประกอบการ คือ เอาแรงงานประดอมกับทุนของตนเองทำการผลิตสินค้าเป็นรายได้ขึ้นมา ผลผลิตที่ ได้ออกมาอาจเก็บไว้ใช้เมื่อตนเองต้องการหรือ拿去ออกแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น หรือขายเป็นเงินเพื่อ หารายได้ เช่น กสิกร พ่อค้า เจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม ชาวประมง เป็นต้น ส่วนใน ทางที่สองโดยการบริการ คือ ใช้สมอง และ ร่างกายแล้วได้ค่าตอบแทนเป็นรายได้ เช่น แหงบ ครู ตำราษการ กรรมกร เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่าคนเราต้องการทำงานมีอาชีพเพื่อหวังผล- ตอบแทนเป็นรายได้จากการทำงาน

¹ สุนันท์ทิตริวา นิลแจ้ง คุณค่าของการมีงานทำ วารสารแรงงานสัมพันธ์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 5 ก.ย.-ต.ค. 2512 หน้า 49.

การว่างงานเป็นภัยต่อสังคมอย่างยิ่ง เพราะทุกวันนี้ความจำเป็นในการครองชีพบีบบังคับให้คนเราต้องดิ้นรนหารายได้เพื่อได้มาซึ่งปัจจัยในการดำรงชีวิต รัฐบาลเห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพจึงได้แก้ไขสภาพว่างงาน ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดงานเป็นครั้งแรกเมื่อพุทธศักราช 2475 โดยให้รัฐไม่มีงานทำไปแจ้งต่ออำเภอเพื่อที่จะได้พิจารณาจัดหางานให้ เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พุทธศักราช 2503 ได้มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับพัฒนาการสังคม ตามแนวนโยบายแห่งรัฐ ข้อ 4 และ ข้อ 5 ซึ่งกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญว่า "รัฐพึงสนับสนุนให้เอกชนมีการริเริ่มทางเศรษฐกิจและการ เกษตรกรรมเพิ่มผลผลิตทั้งปริมาณและคุณภาพตลอดจนสนับสนุนการค้าและประกอบการ ผลิตภัณฑ์เอกชนทั้งในก้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม และรัฐพึงส่งเสริมให้มีงานทำ และคุ้มครองแรงงานให้เป็นไปโดยธรรม" ซึ่งรัฐก็ได้จัดทำเป็น การสอดคล้องกับ ²ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติที่กล่าวไว้ว่า มนุษย์มีความเสมอภาคในวาระที่จะมีโอกาสในการทำงานโดยปราศจากการแบ่งแยกใด ๆ ทั้งสิ้น ดังนั้นเมื่อมีผู้พิจารณาพบบุคคลจะต้องประกอบอาชีพเพื่อหารายได้อันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต

³การทำงานประกอบอาชีพให้ได้ประโยชน์มากที่สุดคือเมื่อบุคคลนั้นทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีความเต็มใจ ซึ่งความเต็มใจทำงานจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อการทำงานนั้นมีบรรยากาศที่พอสมควร เช่น ให้ค่าจ้างตอบแทนเป็นรายได้ในอัตราเป็นธรรม งานแต่ละประเภทจำเป็นต้องได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า คนเราทำงานก็มีความประสงค์จะได้ค่าตอบแทนเป็นเงินเดือนหรือค่าจ้างหรือรายได้อื่นจะนำไปเป็นปัจจัยในการยังชีพ และยกมาครุฐานการครองชีพของตนซึ่งหมายความว่า เงินหรือรายได้มีความสัมพันธ์กับการงานโดยตรง จึงตัวอย่างเช่น คนงานนักหยุดงานเพื่อเรียกร้องค่าแรงให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะคนงานต้องการรายได้ที่พอเหมาะกับค่าครองชีพ ความสัมพันธ์ที่ไม่ได้สัดส่วนระหว่างงานอาชีพกับรายได้จะทำให้เกิดความไม่พอใจในการทำงาน

²United Nations, The United Nations and Human Rights, New York, 1968, p. 52.

³ประทีป วีริย์ทัย การฝึกคนเพื่อเพิ่มกำไร วารสารแรงงานสัมพันธ์ ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ ม.ค.-ก.พ. 2510 หน้า 32.

ในปัจจุบันอาชีพมีมากมายหลายหมื่นชนิด แบ่งได้เป็นหลายลักษณะแต่ละลักษณะก็ให้รายได้แตกต่างกัน วัตถุประสงค์ที่สำคัญในการประกอบอาชีพก็คือ รายได้ ดังนั้น อาชีพใดที่ให้รายได้ดีบุคคลก็จะพยายามชวนชวนหันเหที่จะไปประกอบอาชีพนั้นแต่ก็มีอุปสรรคหรือองค์ประกอบต่าง ๆ อีกที่เป็นเหตุให้บุคคลไม่อาจเลือกประกอบอาชีพที่มีรายได้สูง ๆ ได้ Ginzberg⁴ เน้นว่าแต่ละคนย่อมเลือกอาชีพตามองค์ประกอบที่แตกต่างกันส่วนมากจะขึ้นอยู่กับความต้องการ ของตนเองเป็นใหญ่ บุญถม หงษ์ทอง⁵ มีความเห็นว่าบุคคลเลือกอาชีพโดยยึดหลักง่าย ๆ ต่าง ๆ กันคือ เป็นความชอบหรือความถนัดของตนเอง ได้รับการศึกษาอบรมมาในอาชีพนั้น เป็นความเห็นของบิดามารดาหรือครูอาจารย์ ได้ศึกษากับบุคคลที่มีอาชีพมาก่อนแล้วหรือได้มีโอกาสพอที่จะทำงานอาชีพนั้น นอกจากองค์ประกอบต่าง ๆ นี้แล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในปัจจุบัน อาชีพอย่างหนึ่งต้องการคนที่มีการศึกษาในระดับหนึ่ง อาชีพบางอย่างต้องการคนที่ได้รับการฝึกฝนศึกษามา โดยเฉพาะหรือกำหนดระยะเวลาว่าจะต้องได้รับการฝึกฝนอย่างน้อยเท่าใด เช่น อาชีพแพทย์ หรือ หนายกความ แต่อาชีพบางอย่างก็ไม่ต้องการฝึกฝนอย่างใด เช่น อาชีพกรรมกร เป็นต้น การศึกษาจึงเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ

⁶ผู้ที่ได้รับการศึกษาจะเป็นผู้ที่มีสมรรถภาพในการทำงาน มีฝีมือ มีความรับผิดชอบ รู้ความต้องการของสังคม ผู้ที่ได้รับการศึกษาแล้วมาประกอบอาชีพจึงเป็นบุคคลที่สามารถปฏิรูปสังคมของเราได้ รัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาคือการประกอบอาชีพ จึงได้ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปีพุทธศักราช 2503⁷ ซึ่งได้ระบุไว้ในข้อ 1 ว่า "รัฐมีความมุ่งหมาย

⁴Ginzberg, E, "Occupational Choice in Values and Occupational Preference of Junior High School Girls", The Personnel and Guidance Journal, 44:3, November, 1965, p.254-257.

⁵บุญถม หงษ์ทอง อาชีพของเราใครเลือก นิตยสารพยานิตย เจริญผลการพิมพ์ พระนคร 2510 หน้า 50.

⁶วันชัย แ้มกลิ่น การศึกษากับสังคม นิตยสารพยานิตย เจริญผลการพิมพ์ พระนคร 2510 หน้า 5.

⁷กองแผนการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 โรงพิมพ์คุรุสภา 2505 หน้า 3.

ให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาสมควร แก่สภาพเพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีศีลธรรมและวัฒนธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีสุขภาพสมบูรณ์ มีจิตใจเป็นมักประชาธิปไตย มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบอาชีพและทำประโยชน์แก่ประเทศชาติ" ซึ่งรัฐก็ได้จัดวางแผนการศึกษาแห่งชาติให้สอดคล้องกับสภาคประเทศทั้งปฏินุญาสากลแห่งสหประชาชาติ มาตราที่ 26⁸ ซึ่งระบุไว้ว่า "ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษา" และในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับเดียวกันนี้ยังระบุไว้ในข้อ 3⁹ อีกว่า "กุลบุตรกุลธิดาพึงขวนขวายหาความรู้และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์แก่การทำงานของตนต่อไปภายหน้า" ซึ่งได้เน้นให้เห็นว่าการศึกษเป็นสิ่งจำเป็นในการที่จะนำมาประกอบอาชีพ การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพเพราะจะได้นำความรู้ไปใช้ในการทำงาน การศึกษาทำให้ได้รับการฝึกอบรมและเกิดความรู้านานูในการทำงานนั้นและการศึกษาจะช่วยให้เราเป็นพลเมืองดีของประเทศ ประกอบสัมมาชีพ สร้างคนให้มีความรับผิดชอบในการทำงานและมีความเชื่อมั่นตนเอง การศึกษาเป็นการฝึกฝนอบรมให้ใช้ความคิดฝึกฝนสมองให้รู้จักแก้ปัญหา ผู้ที่ได้รับการศึกษาคือสมองย่อมได้รับการฝึกมามากกว่า จึงทำให้มีโอกาสเลือกประกอบอาชีพได้มาก มีคุณภาพในการทำงานดีกว่าบุคคลที่ได้รับการศึกษาน้อย ผู้ที่ได้รับการศึกษาคือจะมีโอกาสเลือกประกอบอาชีพได้ตามความพอใจของตนมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาหรือได้รับการศึกษาน้อยกว่า

ปัจจุบันนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีอาชีพต่าง ๆ จึงต้องการผู้ที่มีการศึกษามากขึ้น และอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่หลายอย่างต้องการบุคคลที่ได้รับการศึกษามากขึ้นกว่าเดิมหรือศึกษามาโดยเฉพา เช่น การคำนวณด้วยเครื่องจักร ผู้ได้รับการศึกษาสูงย่อมรู้จักปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการทำงานมีประสิทธิภาพในการทำงาน จึงเห็นได้ว่าการประกอบอาชีพรายได้และการศึกษาทั้งสามประการนี้มีความสัมพันธ์กัน

ด้วยเหตุนี้จึงน่าสนใจที่จะศึกษาถึงความเกี่ยวข้องของสัมพันธ์กันระหว่างรายได้ระดับการศึกษาและลักษณะงานอาชีพของคนไทย เพื่อจะศึกษาดูว่าบุคคลที่มีการศึกษาในระดับต่าง ๆ และ

⁸ United Nations, op.cit., p.70.

⁹ กองเผยแพร่การศึกษา แหล่งเดียวกับข้างต้น หน้า 3.

เลือกประกอบอาชีพแตกต่างกันจะมีรายได้แตกต่างกันอย่างไร และบุคคลที่มีการศึกษาในระดับเดียวกันเลือกประกอบอาชีพแตกต่างกันจะมีรายได้แตกต่างกันหรือไม่ ในทางกลับกันก็น่าจะศึกษาว่าผู้ที่ทำงานในลักษณะงานอาชีพเดียวกันแต่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีรายได้แตกต่างกันหรือไม่

ผลการวิจัยนี้จะช่วยให้ทราบว่าบุคคลที่มีการศึกษาในระดับหนึ่ง ๆ มีแนวโน้มที่จะประกอบอาชีพอะไรบ้าง เพื่อจะได้เป็นแนวทางให้หน่วยส่งเสริมอาชีพของทางราชการได้จัดฝึกอาชีพที่เป็นที่ต้องการให้แก่บุคคลที่มีการศึกษาในระดับต่าง ๆ กัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ความมุ่งหมายของการวิจัยนี้เพื่อต้องการวิเคราะห์

1. เปรียบเทียบรายได้ในลักษณะงานอาชีพและระดับการศึกษาต่าง ๆ
 - ก. เปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยของประชากรที่มีลักษณะงานอาชีพต่าง ๆ กัน
 - ข. เปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยของประชากรที่มีการศึกษาในระดับต่างๆ กัน
 - ค. เปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยของประชากรที่มีระดับการศึกษาต่าง ๆ กัน ในแต่ละลักษณะงานอาชีพ
 - ง. เปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยของประชากรที่มีลักษณะงานอาชีพต่าง ๆ กัน ในแต่ละระดับการศึกษา
 - จ. เปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยของประชากรที่มีลักษณะงานอาชีพเหมือนกัน แต่มีระดับการศึกษาต่างกัน
 - ฉ. เปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยของประชากรที่มีการศึกษาระดับเดียวกันแต่มีลักษณะงานอาชีพต่างกัน
2. เปรียบเทียบจำนวนประชากรในลักษณะงานอาชีพและระดับการศึกษาต่าง ๆ
 - ก. เปรียบเทียบจำนวนประชากรที่มีลักษณะงานอาชีพต่าง ๆ กัน
 - ข. เปรียบเทียบจำนวนประชากรที่มีระดับการศึกษาต่าง ๆ กัน

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือระดับการศึกษาและลักษณะงานอาชีพ

ตัวแปรไม่อิสระ (Dependent Variable) คือ รายได้

ทั้งสามตัวแปรนี้เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องและต้องการศึกษาในการวิจัยเรื่องนี้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นประชากรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นผู้ที่มีบุตรหรือเด็กในความปกครองเรีบนอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเทศบาล และโรงเรียนราษฎร์ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2512 เป็นจำนวน 30 โรงเรียน ดังรายชื่อต่อไปนี้

1. โรงเรียน วัดสุทัศนวราราม
2. โรงเรียน สายน้ำผึ้ง
3. โรงเรียน ปทุมคงคา
4. โรงเรียน ขวรมณีเวช
5. โรงเรียน เบญจมราชาลัย
6. โรงเรียน สามเสนวิทยาลัย
7. โรงเรียน ศรีสุริโยทัย
8. โรงเรียน วัดหนองจอก
9. โรงเรียน เศรษฐบุตรบำเพ็ญ
10. โรงเรียน วัดสังเวชวิศยาราม
11. โรงเรียน เทศบาลกิ่งเพชร
12. โรงเรียน เทศบาลวัดหัวลำโพง
13. โรงเรียน เทศบาลสวนอุมพินี
14. โรงเรียน เทศบาลวัดสระบัว
15. โรงเรียน เทศบาลวัดปทุมคงคา
16. โรงเรียน เทศบาลสุโขทัย
17. โรงเรียน เทศบาลวิสุทธิ
18. โรงเรียน เทศบาลวัดจักรวรรดิ
19. โรงเรียน ราชนิ
20. โรงเรียน ชัดคิยานันตกุล

21. โรงเรียนนวมวิทย์
22. โรงเรียน วรธา
23. โรงเรียน พันธะวัฒนา
24. โรงเรียน เพชรประสาธวิทยา
25. โรงเรียน สมถวิล
26. โรงเรียน ทัดสิงห์เสนีย์
27. โรงเรียน กรุงเทพมหานคร
28. โรงเรียนนครปฐม
29. โรงเรียนนครพนมพิทยา
30. โรงเรียน แม่พระฟาติมา

2. การวิจัยนี้จำแนกระดับการศึกษาออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้ คือ
 - ระดับไม่เกินประถมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
 - ระดับไม่เกินประถมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
 - ระดับไม่เกินมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
 - ระดับไม่เกินมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
 - ระดับไม่เกินวิชาชีพชั้นสูง (เทคนิค) หรือเทียบเท่า
 - ระดับเกินกว่าวิชาชีพชั้นสูง หรือ เทียบเท่า

3. การวิจัยนี้คำนึงถึงรายได้ที่ได้จากการทำงานประจำรวมทั้งรายได้พิเศษที่ได้จากการทำงานประจำ

4. การวิจัยนี้คำนึงถึงอาชีพของประชากรที่หาประจำอยู่ หากบุคคลใดมีอาชีพมากกว่าหนึ่งอย่างจะคำนึงถึงอาชีพที่ได้รายได้มากที่สุด

5. การวิจัยนี้ไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางอายุ เพศ ระดับสติปัญญา สภาพร่างกาย และอารมณ์ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ประสบการณ์ระยะเวลาที่ทำงานอาชีพนั้น และอื่น ๆ

6. การวิจัยนี้ใช้แบบสำรวจในการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้ใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างอื่น เช่น การสัมภาษณ์ แบบสำรวจนี้จะครอบคลุมเกี่ยวกับระดับ

การศึกษา ลักษณะงานอาชีพและรายได้ของประชากรโดยค้นคว้าจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ และคำแนะนำของอาจารย์

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัยเนื่องมาจาก

1. การสุ่มตัวอย่างอาจจะไม่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร เพราะไม่ได้สุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยตรง ต้องใช้นักเรียนเป็นสื่อ (mean) ไปยังประชากร ดังนั้นประชากรที่ไม่มีบุตรหรือเด็กในความปกครองเรียนอยู่ในโรงเรียนจึงไม่มีโอกาสจะมาเป็นตัวอย่างไม่ในการวิจัยนี้
2. การวิเคราะห์รายได้ วิเคราะห์เฉพาะรายได้ของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากอาชีพที่ทำประจำอยู่ และรายได้พิเศษที่ได้จากการทำงานประจำเท่านั้น เช่น ถ้าทำงานล่วงเวลาในหน้าที่งานประจำนั้น จะรวมเงินค่าล่วงเวลาเป็นรายได้ด้วย สำหรับอาชีพบริการก็จะรวมเงินรางวัลเข้าเป็นรายได้ สำหรับอาชีพครูจะรวมเงินค่าสอนพิเศษเข้าเป็นรายได้ แต่ถ้าทำงานประจำในตำแหน่งหน้าที่เสมียน และหารายได้พิเศษโดยการขับรถรับจ้างในกรณีนี้จะไม่รวมรายได้พิเศษเข้ามาวิเคราะห์ด้วยเพราะลักษณะงานอาชีพพิเศษแตกต่างจากงานประจำ ดังนั้น รายได้ที่น่ามาวิเคราะห์จึงอาจจะไม่ตรงกับรายได้ตามความเป็นจริงของบางคน
3. รายได้บางอย่างที่ไม่เป็นตัวเงิน เช่น อาหารกลางวัน ที่อยู่อาศัยและสวัสดิการอื่น ๆ รายได้ประเภทนี้ ไม่สามารถคิดเป็นจำนวนเงินได้แน่นอน จึงไม่ได้นำมาคิดเป็นรายได้ในการวิเคราะห์ด้วย
4. การวิจัยนี้ไม่คำนึงถึงความแตกต่างในด้านระดับสติปัญญาของประชากร สภาพร่างกายและอารมณ์ อายุ เพศ สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ประสบการณ์ ระยะเวลาที่ทำงานอาชีพนั้นและอื่น ๆ

ความหมายของค่าที่ใช้ในการวิจัย

ระดับการศึกษา หมายถึง คุณวุฒิทางการศึกษาของประชากรซึ่งจะเป็นการศึกษาชั้นสูงสุดที่สอบไล่ได้จากการเรียนในโรงเรียนหรือวิทยาลัย หรือ มหาวิทยาลัย ก่อนที่จะมาประกอบอาชีพ หรือภายหลังที่ได้ประกอบอาชีพแล้ว ได้มาศึกษาต่อซึ่งเป็นการศึกษาชั้นสูงสุดของประชากร การวิจัยนี้จำแนกระดับการศึกษาออกเป็น 6 ระดับคือ

1. ระดับไม่เกินประถมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า (A_1)
2. ระดับไม่เกินประถมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (A_2)
3. ระดับไม่เกินมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า (A_3)
4. ระดับไม่เกินมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (A_4)
5. ระดับไม่เกินวิชาชีพชั้นสูง (เทคนิค) หรือเทียบเท่า (A_5) เช่น ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงประเภทมัธยม (ป.ม.) ป.ม.ว.ส. อุดมปริญญา เป็นต้น
6. ระดับเกินกว่าวิชาชีพชั้นสูง (เทคนิค) ขึ้นไป (A_6)

รายได้ หมายถึงค่าจ้างเป็นรายเดือนหรือรายสัปดาห์ หรือรายวันหรือรายชั่วโมงที่ได้จากการทำงานประจำโดยรวมค่าจ้างเงินเดือน เงินค่าล่วงเวลาและเงินรายได้ พิเศษอื่น ๆ ที่ได้จากการทำงานประจำนั้น ไม่รวมรายได้พิเศษที่ได้รับจากงานอื่น ถ้างานนั้นมีลักษณะแตกต่างจากงานประจำ

ลักษณะงานอาชีพ หมายถึงประเภทของงานที่ทำประจำอยู่ และได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือน หรือรายสัปดาห์ หรือรายวันหรือรายชั่วโมง¹⁰ ระบบการจำแนกลักษณะงานอาชีพซึ่งใช้เป็นมาตรฐานสำหรับนานาชาติ ได้แก่ระบบการจำแนกอาชีพฉบับมาตรฐานสากล (The International Standard Classification of Occupations) ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO)

¹⁰ สรีวิชัย รัชศาสตร์ ระบบการจำแนกประเภทอาชีพฉบับชาติ แรงงานสัมพันธ์
ปีที่ 4 ฉบับที่ 6 พ.ศ.-ช.ศ. หน้า 12-17

ซึ่งจัดว่าพวกอาชีพออกเป็น 9 กลุ่มใหญ่ (Major Group) โดยพิจารณาจากรายละเอียดของลักษณะงานที่คล้ายคลึงกันและอาชีพที่รวมอยู่ในกลุ่มเดียวกันจะต้องมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดที่สุดยิ่งกว่าอาชีพที่อยู่ในหน่วยอื่น ซึ่งพิจารณาจากหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ความชำนาญ ความรู้และความสามารถที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานนั้น ๆ นอกจากนั้นอาจจะต้องอาศัยวัสดุที่ใช้ในการทำงาน (Materials Worked) สถานที่ทำงาน (Workplace Environment) เครื่องมือพิเศษ (Specialize Equipment) ที่ใช้ในการทำงานและความเกี่ยวข้องด้านอื่นที่คล้ายคลึงกัน รวมถึงความชำนาญในงานเฉพาะอย่าง (Particular Skills) เป็นหลักประกอบพิจารณาด้วย การวิจัยนี้ว่าระบบการจำแนกอาชีพฉบับมาตรฐานสากลมาใช้ โดยจำแนกลักษณะงานอาชีพออกเป็น 9 กลุ่มใหญ่ ดังนี้ คือ

1. ผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ วิชาการ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน (B₁) ได้แก่ นักวิทยาศาสตร์ แพทย์ ครู ทนายความ เป็นต้น
2. ผู้ปฏิบัติงานบริหาร ชุกรการ และฝ่ายจัดดำเนินการ (B₂) เช่น ตำรวจการฝ่ายบริหาร ฝ่ายชุกรการของรัฐบาล ผู้อำนวยการ และเจ้าของกิจการต่าง ๆ เป็นต้น
3. ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเสมียน (B₃) หมายรวมถึงผู้ปฏิบัติงานในหน้าที่เสมียน พนักงานของหน่วยราชการและองค์กรต่าง ๆ
4. ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการค้าเป็นเจ้าของหรือทำการค้าส่งและค้าปลีก (B₄) เช่น ตัวแทน นายหน้า พนักงานขายของ เป็นต้น
5. เกษตรกร ชาวประมง ผู้ล่าสัตว์ คนตัดซีกลาถไม้และผู้ที่มีอาชีพเกี่ยวข้อง ผู้ทำงานเหมืองแร่ ผู้คอยยอยหิน และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน (B₅)
6. ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการขนส่งและการคมนาคม (B₆) เช่น คนขับยานพาหนะ พนักงานโทรศัพท์ โทรเลข และ โทรคมนาคม เป็นต้น
7. ช่างหรือผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตและกรรมกรที่มีได้จำแนกไว้ในหมวดอื่น (B₇) เช่น ช่างตัดเสื้อ ช่างไม้ กรรมกรที่ไถ่แรงงานเบา เช่น ล้างชาม กรรมกรที่ใช้แรงงานหนัก เช่น ชูคหิน

8. ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริการ การศึกษา และการเล่นต่าง ๆ (B₈) เช่น ตำรวจ คนเฝ้ายาม พนักงานเสิร์ฟอาหาร ภารโรง นักกีฬา เลขานุการ เป็นต้น

9. คนงานซึ่งมิได้จำแนกไว้ในหมวดอื่น (B₉) เช่น คนงานที่ระบุน้ำที่ไม่ได้ หรือ มีคำอธิบายลักษณะงานอาชีพไม่ชัดเจนเพียงพอ เป็นต้น

การวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้

ผลการสำรวจสำมะโนประชากรปี 2503¹¹ แสดงให้เห็นโครงสร้างลักษณะอาชีพของแรงงานว่า แรงงานในทางวิชาชีพและอาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีอัตราน้อยมาก จากลักษณะอาชีพทั้งหมดมีดังนี้

เกษตรกร ชาวประมง และ อาชีพที่เกี่ยวข้อง	ร้อยละ 82.88
ช่างและคนปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต	ร้อยละ 5.90
ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสินค้า	ร้อยละ 5.38
ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริการ	ร้อยละ 2.00
ผู้ปฏิบัติงานอาชีพที่ใช้วิชาชีพและอาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	ร้อยละ 1.27
เสมียนพนักงาน	ร้อยละ 1.30
ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการขนส่งและคมนาคม	ร้อยละ 1.06
นักรัฐประศาสนศาสตร์และผู้จัดการ	ร้อยละ 0.19
คนงานเหมืองแร่ คอยหิน และคนงานที่เกี่ยวข้อง	ร้อยละ 0.19

พ.ศ. 2505 สำนักงานสถิติแห่งชาติ¹² สำนักงานนายกรัฐมนตรี ได้ทำการสำรวจรายการใช้จ่ายของครอบครัวในเขตเทศบาลนครกรุงเทพฯ และ ชนบุรี โดยการส่งพนักงานออกไปสัมภาษณ์

¹¹ สภาวิจัยแห่งชาติ ประชากรของประเทศไทย การสัมมนาทางวิชาการแห่งชาติครั้งที่ 2 2508 หน้า 256.

¹² สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี รายงานภาคสมบูรณาการสำรวจรายการใช้จ่ายของครอบครัว พ.ศ. 2505 เขตเทศบาลนครกรุงเทพฯ และ ชนบุรี 2505 หน้า 1-3.

ตามครัวเรือนพบว่า การศึกษาของหัวหน้าครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รายได้ของครอบครัว มากขึ้นหรือน้อยลง โดยเปรียบเทียบครอบครัวที่หัวหน้าครอบครัวไม่ได้รับการศึกษาหรือจบชั้น ประถมปีที่ 4 หรือต่ำกว่าประถมปีที่ 4 จะมีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 1,151 บาท ต่อ ครอบครัว เปรียบเทียบกับครอบครัวที่หัวหน้าครอบครัวจบปริญญาตรีขึ้นไปจะมีรายได้เฉลี่ยเดือน ละ 5,562 บาท ต่อครอบครัวซึ่งจะแตกต่างกันมาก พิจารณาในด้านอาชีพจะเห็นว่าหัวหน้า ครอบครัวซึ่งมีอาชีพประเภทปฏิบัติงานอาชีพ วิชาชีพ ผู้จัดการและอาชีพที่เกี่ยวข้องในลักษณะนี้ จะมีรายได้สูงสุด โดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 3,026 บาทต่อครอบครัว ครอบครัวซึ่งหัวหน้า ครอบครัวมีอาชีพประเภททำธุรกิจของตนเองหรือของครอบครัว (เป็นลูกจ้างของตนเอง) ซึ่ง ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของร้านค้ารายได้จะอยู่ในระดับรองลงมาโดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 1,686 บาทต่อครอบครัว ส่วนครอบครัวซึ่งหัวหน้าครอบครัวมีอาชีพประเภทงานซึ่งไม่ใช่ช่างฝีมือและ เป็นผู้ให้บริการตามเคหะสถาน เช่น คนรับใช้ จะมีรายได้เดือนละ 692 บาทต่อครอบครัว

พ.ศ. 2506¹³ มีการสำรวจแรงงานรอบที่หนึ่ง (เฉพาะในเขตเทศบาล) แสดงให้เห็น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความต้องการกำลังคนระดับกลาง คือ จำนวนคนที่มีอาชีพเกษตรกร ชาวประมง ป่าไม้ ร้อยละ 90 ได้รับการศึกษาไม่เกินประถมปีที่ 6 อีกร้อยละ 30 ที่ไม่ได้เรียนหนังสือเลย ช่างฝีมือและคนงานในกระบวนการผลิตร้อยละ 75 ได้รับการศึกษาค่ากว่าประถมปีที่ 7 ลงมาและ อีก ร้อยละ 30 เศษ ไม่ได้รับการศึกษาเลย มีคนงานร้อยละ 1 เท่านั้น ที่เรียนจบอาชีวศึกษาชั้น สูง อีกร้อยละ 4 เรียนจบหลักสูตรอาชีวศึกษาระยะสั้น

การสัมมนาทางวิชาการแห่งชาติครั้งที่ 2¹⁴ พ.ศ. 2508 เรื่องประชากรของประเทศ ไทย ในการพิจารณาสถานะทางการศึกษาของผู้มีงานทำประมาณ 1 ใน 5 หรือ ร้อยละ 21.1 ของผู้มีงานทำทั้งหมดเป็นผู้ไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียน ร้อยละ 53.3 เป็นผู้สำเร็จการศึกษา ประถมศึกษาร้อยละ 20.2 สำเร็จการศึกษาระดับสูงขึ้นไปในจำนวนนี้เป็นผู้สำเร็จการศึกษา

¹³สำนักงานสถิติแห่งชาติ รายงานผลการสำรวจแรงงานรอบที่ 1 มกราคม 2506
พระนคร โรงพิมพ์ชาวพาณิชย์ 2507 หน้า 7

¹⁴สภาวิจัยแห่งชาติ แหล่งเดียวกับข้างต้น หน้า 255

ชั้นมัธยมศึกษาและเตรียมอุดมศึกษาถึงร้อยละ 13.6 สำเร็จการศึกษาประเภทอาชีวศึกษาเพียงร้อยละ 2.4 และชั้นมหาวิทยาลัย เพียง ร้อยละ 2.5 เท่านั้น การสำรวจนี้ครอบคลุมเฉพาะในเขตเทศบาล ฉะนั้น พอจะสันนิษฐานได้ว่าสถานะทางการศึกษาของผู้เป็นกำลังแรงงานทั้งประเทศจะไม่อยู่ในระดับสูงกว่านี้

ในปีเดียวกันนี้¹⁵ สำนักงานจัดหางานของรัฐบาลได้ทำสถิติอัตราค่าจ้างเฉลี่ยเป็นค่าจ้างรายเดือนที่ลูกจ้างคนงานได้รับจริงและเป็นอัตราค่าจ้างเบื้องต้นที่ได้รับจากการที่กล่าวตกลงเข้าทำงานในเดือนแรก การเฉลี่ยรายได้ใช้การวัดแนวโน้มเข้าสู่ ส่วนกลาง 2 อย่างคือ มัชฌิมฐาน (Median) และฐานนิยม (Mode) แยกตามหมวดอาชีพใหญ่ ปรากฏผลดังนี้

	จำนวนผู้ไ้ทำงานทำ	มัชฌิมฐาน (บาท)	ฐานนิยม (บาท)
รวม	7,233	298.4	2,720
ผู้ปฏิบัติงานอาชีพวิชาชีพทางวิชาการ	36	900.0	1,200ขึ้นไป
เสมียนพนักงานและผู้ปฏิบัติงานในประเภทเดียวกัน	181	655.7	672.8
พนักงานขายของ	205	318.4	250.1
เกษตรกร	1,745	214.4	218.9
คนทำงานเหมืองแร่	132	400.0	400.0
อาชีพค้า เลี้ยงขนส่ง	353	522.8	438.6
ช่างและผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต	1,137	426.0	405.2
คนทำงานควมมือและกรรมกร	1,935	350.4	393.5
บริการ	1,509	221.1	222.0

¹⁵ กมล บรรจบ สถิติอัตราค่าจ้างเฉลี่ยของสำนักงานจัดหางานของรัฐบาล แรงงานสัมพันธ์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 5 พฤษภาคม 2509 หน้า 35-38.

พ.ศ. 2509¹⁶ กรมแรงงานได้สำรวจภาวะการมีงานทำในจังหวัดพระนคร-ธนบุรี ได้หาอัตราค่าจ้างเฉลี่ยต่อเดือนของลูกจ้างจำแนกตามอาชีพ โดยมีประชากรทั้งชายและหญิง รวม 122,839 คน ได้รับค่าจ้างเฉลี่ยเดือนละ 845.30 บาท อาชีพที่นายจ้างต้องการมากที่สุด ได้แก่ผู้ปฏิบัติงานบริหารธุรกิจและฝ่ายจัดดำเนินการ ได้รับค่าจ้างเฉลี่ยเดือนละ 3,210.34 บาท รองลงมาได้แก่อาชีพผู้ปฏิบัติงานด้านวิชาชีพวิชาการ ได้รับค่าจ้างเฉลี่ยเดือนละ 1,851.32 บาท ส่วนอาชีพที่ได้รับค่าจ้างน้อยที่สุดได้แก่เกษตรกร ชาวประมง ผู้ค้าสัตว์ ผู้ตัดทอนผักผลไม้ ได้เดือนละ 591.92 บาท

ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเสมียน	ได้ค่าจ้างเดือนละ	1,084.74 บาท
ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า	ได้ค่าจ้างเดือนละ	1,061.28 บาท
ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการขนส่งและคมนาคม	ได้ค่าจ้างเดือนละ	746.40 บาท
ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตและกรรมกรซึ่งมิได้จำแนกไว้ในหมวดอื่น		603.51 บาท
ผู้ปฏิบัติงานในด้านการบริการ การกีฬาและการพักผ่อนหย่อนใจ		672.62 บาท

พ.ศ. 2510 บุพพณี สุขสมิตี¹⁷ ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาคำนิยมทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดพระนครและธนบุรี และหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับอาชีพของบิดามารดากับคำนิยมทางอาชีพของนักเรียน โดยแบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียน และกลุ่มบิดามารดา ซึ่งกลุ่มหลังมีจำนวน 152 คน เป็นบิดา 100 คน มารดา 52 คน พบว่ารายได้ของบิดามารดาอยู่ระหว่าง 300-10,000 บาทต่อเดือน โดยมีรายได้เฉลี่ยประมาณเดือนละ 2,077 บาท มีระดับการศึกษาสูงสุดชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และระดับสูงสุดชั้นอุดมศึกษา การศึกษาโดยเฉลี่ยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่าลักษณะงานอาชีพของบิดามารดาส่วนใหญ่เป็น

¹⁶กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย ภาวะการมีงานทำในจังหวัดพระนคร-ธนบุรี เมษายน 2509 หน้า 10, 125.

¹⁷บุพพณี สุขสมิตี "คำนิยมทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดพระนครและธนบุรี" วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2510

นักธุรกิจ และค้าขาย ร้อยละ 28.12 และ 51.28 ตามลำดับ ลักษณะงานอาชีพของบิดารองลงมาคือ เสมียนพนักงาน ร้อยละ 25.00 ส่วนอาชีพของมารดาของลงมาคือ เสมียนพนักงาน ครูช่างฝีมืออย่างละ ร้อยละ 10.26

¹⁸สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจแรงงาน ในเขตเทศบาลนครกรุงเทพและธนบุรี ระหว่างเดือน สิงหาคม ถึง ตุลาคม พ.ศ. 2510 โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้มีข้อมูลเกี่ยวกับอุปสงค์ และ อุปทานของแรงงานภายในประเทศในระยะเวลาหนึ่ง ๆ ตามความต้องการของรัฐบาล และ เอกชน ผู้ต้องการใช้ข้อมูล วิธีทำเป็นการสำรวจแรงงานที่ใช้วิธีการส่งพนักงานเจ้านับออกไปสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่าง 4,680 ครัวเรือน ในเขตเทศบาลนครกรุงเทพและธนบุรี ได้ทำการสำรวจผู้ปฏิบัติงานประจำแนกตามระดับการศึกษา ลักษณะงานอาชีพและเพศใช้กลุ่มตัวอย่าง ทั้งชายหญิงรวม 973,046 คน โดยจำแนกความถี่จัดแบบ การแจกแจงของสองตัวแปร ตามลักษณะงานอาชีพ 9 ประเภท ดังจำแนกไว้ในคำจำกัดความ และจำแนกตามระดับการศึกษาโดยแบ่งออกเป็นระดับที่ไม่มีการศึกษา ประถมศึกษาและอนุบาล มัธยมศึกษาและเตรียมอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า มหาวิทยาลัย นีติศาสตร์ อาชีวศึกษาระยะสั้น อื่น ๆ และไม่ทราบระดับการศึกษา

พ.ศ.2511 ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช¹⁹ ได้รายงานเรื่องข้อคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับประชากรในการสัมมนาทางวิชาการแห่งชาติ ครั้งที่ 3 เรื่องประชากรของประเทศไทย กล่าวว่าถ้ารายได้ที่ได้จากอาชีพกสิกรรมอยู่ในระดับต่ำกสิกรก็ต้องเลือกทิ้งอาชีพไปหาอาชีพที่ให้รายได้สูงกว่าปัจจุบันนี้ มีกสิกร 25.6 ล้านคน ส่วนผู้ประกอบการอื่นมีเพียง 6.4 ล้านคนเท่านั้น รายได้กสิกรเฉลี่ยคนละ 1,031 บาทต่อปี รายได้จากคนอาชีพอื่นเฉลี่ยคนละ 8,733 บาท ต่อปี นำทั้งสองประเภทมาเฉลี่ยเป็นรายได้ของประชากร คนละ 2,500 กว่าบาท ต่อปี

004548

¹⁸สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สำนักงานนายกรัฐมนตรีย รายงานภาคสมบูรณาการสำรวจแรงงานในเขตเทศบาลหัวราชอาณาจักร สิงหาคม-ตุลาคม 2510 2510

¹⁹คึกฤทธิ์ ปราโมช ม.ร.ว. ข้อคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับประชากร ประชากรของประเทศไทย รายงานการสัมมนาทางวิชาการแห่งชาติ ครั้งที่ 3 สภาวิจัยแห่งชาติ 2511

ค.ศ.1940 จากการสำรวจสัมโนประชากร ของประเทศสหรัฐอเมริกา²⁰ ได้สำรวจแรงงานจำแนกตามลักษณะงานอาชีพ 9 ประเภท มีฐานการศึกษา (Median Education) และรายได้ปรากฏดังนี้

	มัธยมศึกษา (Median Edu- cation)	มัธยม (Median)	รายได้	
			ต่ำกว่า \$600 %	มากกว่า \$2,000
ผู้ปฏิบัติงานอาชีพที่ใช้วิชาชีพ วิชาการ เจ้าของ นักบริหาร ช่างกร และจัดดำเนินการ	15.6	1,803	5.7	43.1
ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเสมียน	12.2	1,275	6.7	19.1
ช่างฝีมือ, หัวหน้าคนงาน คนงานกึ่งฝีมือ คนงานไร้ฝีมือ (Semi-skilled, Unskilled Workers)	8.5	1,142	10.2	9.3
กรรมกรชาวนา (Farm laborers)	7.4	362	78.1	0.4
กรรมกรอื่น ๆ	7.7	980	18.7	2.0
พนักงานรับใช้ (Servant classes)	8.8			

²⁰ Anne Roe, The Psychology of Occupations, John Wiley & Sons Inc., New York, 5th printing 1964. p.141 .